

Naturbørnehaver

De første danske naturinstitutioner er næsten 70 år gamle. Naturbørnehaverne i Danmark har hentet inspiration fra etableringen af skrammellegepladser, hulebyer og byggelegepladser, som startede tilbage omkring 1940. Den første skrammellegeplads, Emdrup skrammellegeplads er fra 1943.

Børn bliver bedre motorisk, hvis de leger mange timer i naturen, og har færre sygedage, hvis de går i naturbørnehaver.

Den ældste naturbørnehave i Danmark er Ella Flatau's Vandrebørnehave. Den startede i 1952, samtidigt med de første udflytterbørnehaver blev etableret i København.

Brugen og omfanget af naturbørnehaver i Danmark kan inddeles i forskellige perioder:

Pioner perioden

1950 - 1985 hvor det var få halvdags naturbørnehaver som Ella Flatau's skov- og vandre børnehave, der sammen med udflytterbørnehaverne brugte naturen. Perioden er præget af nysgerrighed overfor at bruge naturen i det pædagogiske arbejde og de første fortællinger om naturens muligheder.

Opblomstrings perioden

fra 1985 – 1995. Der sker en stor vækst i naturbørnehaverne, som i perioden hovedsagligt består af små børnehaver drevet af ildsjæle. Perioden er præget af forsøgs- og udviklingsarbejder, der ofte kun refererer til sig selv og egne erfaringer. Perioden er præget af pladsgaranti og dermed oprettelse af mange nye børnehavepladser, stor samfundsmæssig interesse for naturen samt at pædagoger møder naturfaget som fag i deres uddannelse.

Stabiliseringsperioden

fra 1995 til i dag hvor der har været et ret højt stabilt antal af naturbørnehaver og dagtilbud med særlig interesse for naturen. Perioden er præget af begyndende forskning om naturbørnehaver i specielt de nordiske lande og forøget fokus på moderne børns livsstil og naturtilknytning.

Naturbørnehaver og Science børnehaver

I Danmark findes der mange forskellige præfikser foran begrebet børnehaver, når det drejer sig om pædagogisk arbejde i naturen.

Natur-, land -, ude -, gård- , strand- og skovbørnehaver. Det er alle børnehaver, der vægter at lægge det pædagogiske arbejde udenfor i 4-6 timer hver dag. Det er børnehaver, hvor børn er i det fri det meste af dagen. I dag er der kommet en ny betegnelse, som signalerer en lille drejning i traditionerne.

Science børnehaver er begyndt at blive et begreb, der dækker børnehaver, der gerne vil præsentere børn for naturfænomener i naturen, samt eksperimenter og undersøgelser af naturen i og omkring børnehaven.

Naturbørnehaver i dag

I stabiliseringsperioden 1995 – 2012 er antallet af naturbørnehaver i landet skønnet til at være ca. 500 eller 10 % af alle børnehaver i dag.

For ca. 10 år siden publicerede svenske forskere et lille komparativt studie, hvor de sammenlignede en bybørnehaver med en naturbørnehaver. I sig selv var studiet begrænset og for småt til generaliseringer, men det fik stor betydning for den danske diskussion af naturbørnehaver. I studiet blev det fremhævet, at børn var mindre syge i naturbørnehaven, kunne koncentrere sig bedre og var motorisk bedre fungerende end børn i bybørnehaven. Studiet er efterfølgende dokumenteret specielt med hensyn til sygdom og motorik på store grupper af børnehavebørn i de nordiske lande.

I Norge blev der i 2000 skrevet en doktorafhandling om naturens betydning for motorik, og i 2002-2003 begynder norske høgskolelektorer at interessere sig for at undersøge særlige effekter af naturbørnehaver. I 2002 påvistes det i en ph.d.-afhandling, at lærere betragtede børn fra naturbørnehaver som mere skoleparate end børn fra andre børnehaver.

Science børnehaver er begyndt at blive et begreb, der dækker børnehaver, der gerne vil præsentere børn for fænomener i naturen, samt for eksperimenter og undersøgelser af naturen.

Det kan sammenfattende opsummeres, at der findes god dokumentation for, at børn bliver bedre rent motorisk ved at lege mange timer i naturen, og at børn har færre sygedage, hvis de går i naturbørnehaver. I undersøgelser, der er lavet i Sverige, har det også været dokumenteret i ph.d.-afhandlinger, at børn i naturbørnehaver er bedre til at koncentrere sig om langvarige legeforløb, og at legene i naturen ofte er mere komplekse og varierede end i indendørs miljøer.

Norsk forskning viser, at udeområder understøtter fysisk krævende "risikoleg", som kan bringe energi og spænding ind i legen, og udfordre børn psykisk og fysisk. Yderligere viser den norske forskning, at risikoleg virker forebyggende overfor fobier overfor fx højde, og at overbeskyttelse gennem traditionel legepladstænkning kan føre til mere frygtsomme børn og øget angst i samfundet.

Der findes således i dag mange vægtige grunde til fortsat at oprette naturbørnehaver i Danmark.

Kilder:

Ejbye-Ernst, N. (2012): Pædagogers formidling af naturen i naturbørnehaver. Emdrup: Ph.d. afhandling. Danmarks Pædagogiske Universitetsskole

Fjørtoft, I (2000): Landscape as playscape – learning effects from playing in a natural environment on motor development in children. Doctoral dissertation. Oslo: Norwegian University of Sport and Physical Education

Grahn, P. (2007): Barnet och naturen. In Dahlgren, L, O., Sjölander, S., Strid,J,P., Szczepanski, A. (red) (2007): Utomhuspedagogik som kunskapskälla. Lindköping: Studentlitteratur

Häfner, P. (2002): Natur- und Waldkindergärten in Deutschland - eine Alternative zum Regelkindergarten in der vorschulischen Erziehung. Ph.d. afhandling fra Heidelberg Universitet

Sandseter, E, B,H., Kennair, L, E, O(2011)Children's Risky Play from an Evolutionary Perspective: The Anti-Phobic Effects of Thrilling Experiences. Evolutionary Psychology. Evolutionary Psychology – 2011. 9(2): 257-284

Söderström, M (2011): Medicinska perspektiv på barns naturkontakt. In: Mårtensson, F., Jensen, E, L., Söderström, M., Öhman,J. (2011): Den nyttiga utevistelsen. Natur Vårds Verket: Rapport 6407. Januar 2011

Videnblad nr.: 06.02-08

Forfatter: Niels Ejbye-Ernst

© Copyright. Eftertryk ikke tilladt